

3. Цивільний кодекс України [текст] чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 4 червня 2012 р.: (відповідає офіційному текстові) – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 270 с.
4. Науково-практичний коментар кодексу адміністративного судочинства України / за загальною редакцією О.М. Пасенюка. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 699 с.
5. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; відп. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Ін Юре, 2009. – 952 с.
6. Т № 4. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемчушенко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл., 1998.
7. Большой юридический словарь / [под ред. А.Я. Сухарева, В.Е. Крутских]. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФА-М, 2004. – 704 с.
8. Юридичні терміни. Тлумачний словник / В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова та ін., за ред. В.Г. Гончаренка. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Либідь, 2004. – 320 с.
9. Братель О.Г., Пилипенко С.А. Цивільне право України: [Посібник для підготовки до іспитів]. – К.: ФОП Ліпкан, 2010. – 256 с.
10. Процевський В.О., Гаврилюк О.В. Цивільне право України: Навчальний посібник. У 2 т. – Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2007. – Т.1. – 292 с.
11. Строки і терміни у цивільному праві: монографія / В.В. Луць. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 320 с.
12. http://www.consultant.ru/popular/koap/13_4.html#p575
13. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
14. Тертишников В.Ф. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар. – Х.: СПД ФО Вапнярчук Н. – М., 2007. – 576 с.
15. Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних із виборчим процесом: монографія / Ківалов С.В., Бачеріков О.В. – О.: Фенікс, 2012. – 202 с.

УДК 658.152:330.341.1

Н. С. Ситник

к. е. н., доцент,

Львівської державної фінансової академії

СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СФЕРИ ТОВАРНОГО ОБІГУ

Узагальнено наукові праці в сфері інвестиційно-інноваційної модернізації. Систематизовано інвестиційно-інноваційні механізми модернізації сфери товарного обігу.

Ключові слова: товарний обіг, модернізація, інвестиції, інновації, механізми.

Обобщены научные труды в сфере инвестиционно-инновационной модернизации. Систематизированы инвестиционно-инновационные механизмы модернизации сферы товарного оборота.

Ключевые слова: товарный оборот, модернизация, инвестиции, инновации, механизмы.

Proceedings in sphere of investment and innovative modernization are generalized. Investment and innovative mechanisms of modernization of commodity turn sphere are systematized.

Key words: a commodity turn, modernization, investments, innovations, mechanisms.

Постановка проблеми. Створення, а також впровадження результатів інноваційної діяльності практично завжди пов'язані з інвестиційними процесами, адже інновації переважно нерозривні із значними часовими затратами, є витрато- та трудомісткими. В процесі реалізації інноваційних проектів здійснюються істотні транзакційні витрати на пошук наукових ідей, їх обґрунтування, прийняття рішення про розробку, охорону, захист, комерціалізацію тощо. Відтак, інновації та інвестиції часто або ототожнюють, або об'єднують (інвестиційно-інноваційний процес тощо), або навіть трактують інновації як окремих етап інвестиційного процесу. Нерозривне поєднання інвестицій та інновацій залишається актуальним і в контексті дослідження особливостей модернізації сфери товарного обігу.

Своєю чергою, одним із концептуально вірних шляхів стимулювання інвестиційно-інноваційної модернізації сфери товарного обігу видається покращення інвестиційної привабливості територій держави через розробку та реалізацію заходів стратегій залучення інвестицій в межах програм соціально-економічного розвитку. Важливе місце тут може відводитися розробці інвестиційних карт, удосконаленню інституційного середовища акумулювання інвестицій та координації процесів розвитку підприємств торгівлі, включно зі створенням інвестиційних та торговельно-логістичних, офісних, розважальних парків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку внутрішньої торгівлі, а також безпосередньо інвестиційно-інноваційної модернізації сфери товарного обігу досліджували вчені-економісти Г. М. Богославець, Н. Возіянової, Л. О. Лігоненко, Г. Л. Піратовський, М. Рошка, А. А. Садекова, А. А. Шубина та ін. Втім, окремі аспекти окресленої проблематики залишилися поза увагою.

Мета і завдання статті. Основною метою статті є розроблення заходів щодо стимулювання інвестиційно-інноваційної модернізації сфери товарного обігу.

Досягнення цієї мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- узагальнити наукові праці в сфері інвестиційно-інноваційної модернізації;
- систематизувати інвестиційно-інноваційні механізми модернізації сфери товарного обігу.

Виклад основного матеріалу. Походячи від англійського терміну «modern» (з англ. – сучасний), за своєю суттю модернізація передбачає оновлення її об'єкту передусім з метою вдосконалення та приведення у відповідність до вимог і норм, техніко-технологічних, якісних та інших характеристик і параметрів, що постійно змінюються внаслідок об'єктивного процесу науково-технічного прогресу, а також розвитку потреб і запитів споживачів. Модернізація характеризує варіант розвитку, удосконалення, накопичення позитивних якісних змін, які зазвичай (але не завжди) пов'язані з позитивними кількісними перетвореннями (економічними, соціальними, демографічними, культурними та ін.) [1, с.6].

Причому процес модернізації стосується як національного господарства, так і його регіональних комплексів, продуктивних сил, видів економічної діяльності, розвитку техніко-технологічної та матеріально-технічної баз економічних агентів та їх об'єднань, товарів (послуг) та навіть реорганізації фінансово-господарської діяльності і доведення товарів (продукції, робіт, послуг) до споживача. Відтак, комплексне узагальнення теоретичного базису модернізації набуває важливого значення й з проєкцією на сферу товарного обігу задля забезпечення позитивних якісних змін її еволюції та розвитку.

Отже, сфера товарного обігу потребує та об'єктивно піддається модернізації. З одного боку ці процеси ініціюють безпосередньо підприємства, їх асоціативні та договірні об'єднання, суб'єкти інфраструктури торгівлі, органи державного управління та споживачі товарів (послуг). Втім, вагоме соціально-економічне призначення (яке полягає в поєднанні виробництва і споживання з метою як найповнішого задоволення зростаючих економічних потреб споживачів, які визначають характер руху товарів, його якісний та кількісний склад [2, с.21-22]) та виникаючі в зв'язку з цим взаємовпливи і взаємовідносини з іншими видами економічної діяльності (зокрема, сільським господарством, промисловістю, сферою споживчих послуг), зі свого боку обумовлюють потребу в модернізації товарного обігу задля гармонійного комплексного розвитку і більш ефективного розподілу товарів (послуг, благ), що створюються у виробничих видах економічної діяльності. Крім того, загальновідомо, що стан розвитку сфери товарного обігу є одним з важливих індикаторів соціально-економічного зростання держави. Саме цими аспектами обумовлюється важливість теоретико-методичного узагальнення потреби, особливостей та напрямів модернізації сфери товарного обігу. Більше того, актуальність обґрунтування теоретично-прикладних рішень з ефективного управління модернізацією системи товарного обігу посилюється в умовах трансформаційних змін при переході від однієї системи господарювання до іншої, адже це об'єктивно потребує перебудови всієї системи торгівлі, механізмів управління її розвитком як для підприємств, так і для органів державного управління. Модернізація стає фактором створення економічних форм та інститутів, що сприяють розвитку товарно-грошових відносин у сферах виробництва, розподілу та споживання, а, відтак, і розвитку та удосконалення ринкових відносин, формування та розвитку внутрішнього ринку. Додамо, що економічна модернізація передбачає й постійне удосконалення підходів, методів та механізмів управління економічними процесами, тобто не менш важливим стає її організаційно-управлінський аспект.

Водночас, значна залежність результатів модернізації сфери товарного обігу та характеристик задоволеності населення у придбанні і споживанні товарів та послуг обумовлює врахування її соціального аспекту як процесу формування (модернізації) відкритого громадянського суспільства з динамічно реагуючими демократичною та соціальною системами, які функціонують на основі ринкових відносин та правового узгодження проблем відносин власності, з такими складовими, як: створення мобільного суспільства; рольовий характер взаємодії (за якого очікування та поведінка громадян обумовлені їх суспільним статусом і соціальними функціями); інституціональна система регулювання відносин; функція соціального управління з виділенням різноманітних соціальних інститутів [3]. Зауважимо, що відносно соціальної модернізації сфери товарного обігу в економічно розвинених державах її позитивним наслідком (а, відтак, і цільовим орієнтиром державної політики) стало удосконалення інституційного середовища сфери торгівлі з узгодженням інтересів держави, підприємств торгівлі та споживачів. Причому, попри сприяння у формуванні громадянського суспільства і соціальної держави (що є специфічною функцією), соціальна модернізація привела й до уточнення та розширення переліку завдань, які ставляться перед суб'єктами сфери товарного обігу. Так, для органів державного управління такими є створення сприятливого для комерційної господарської діяльності економіко-правового середовища, формування інституціонального середовища з чітко визначеними звичаями та правилами поведінки, стратегічне і тактичне планування і програмування розвитку внутрішньої торгівлі; для підприємств торгівлі і їх об'єднань – забезпечення дотримання принципів реалізації якісних і безпечних товарів, сприяння як зовнішній, так і внутрішній соціалізації торгівлі, справедливої конкуренції, прозорості та рівності доступу до ринків і економічних ресурсів, прав діяльності; для організацій споживачів – забезпечення громадського

контролю за процесами розвитку внутрішнього ринку та якістю і безпечністю товарів (послуг), недопущення нерационального розвитку торгової мережі та об'єктів торгівлі, розробка перспективних якісних рішень з удосконалення середовища господарювання та державного управління у сфері товарного обігу.

Узагальнення наукових праць в сфері інвестиційно-інноваційної модернізації дозволяє стверджувати, що істотним та необхідним доповненням до інституційно-правових методів стимулювання інвестиційно-інноваційної модернізації сфери товарного обігу слугують економічні методи. Зокрема важливо забезпечити за цим напрямом бюджетне фінансування або ж пільгове кредитування підприємств, які здійснюють наукові розробки та готують кадри. Своєю чергою покращення плановості і системності державної політики спрощення доступу економічних агентів сфери товарного обігу до інвестиційних ресурсів можна досягнути прийняттям державної та регіональних програм розвитку фінансового сектору, законодавчого визначення та закріплення пріоритетів, механізмів і засобів державного фінансово-кредитного сприяння суб'єктам торговельної діяльності, у тому числі за секторами економіки та видами торгівлі, посилення ролі держави в процесах інвестування модернізації сфери товарного обігу створенням державних фондів фінансово-кредитного сприяння реалізації інвестиційно-інноваційних проектів підприємств торгівлі.

М. Рошка у праці «Развитие внутренней торговли: Украина, Россия, Белорусь» доводить, що сучасні тенденції розвитку торгівлі відбуваються здебільшого інтенсивним шляхом, а не екстенсивним, що пов'язане передусім з інноваційним розвитком підприємств торгівлі. Своєю чергою, інновації розглядаються як один з шляхів найбільш ефективного використання ресурсів, тобто посилення конкурентоспроможності підприємств і покращення результатів їх фінансово-господарської діяльності; використання інноваційних стратегій є ефективним засобом адаптації до змін зовнішнього середовища. Автор переконаний, що інновації безпосередньо пов'язані з інвестиціями та навпаки. Інвестиційно-інноваційна діяльність є поняттям комплексним, єдиним процесом – сукупністю дій та заходів, пов'язаним з інвестуванням засобів у будь-якій формі в інноваційну діяльність з метою отримання позитивного економічного результату або ж соціального ефекту [4, с.460-462].

На думку Н. Возіянової, перспективним напрямом інвестиційно-інноваційної модернізації сфери товарного обігу є застосування інноваційних підходів у відносинах з споживачами, а саме концепції: 1) управління взаємовідносинами з споживачами (передбачає вплив на покупця шляхом комунікації, спрямованої на підвищення купівельної спроможності покупця, його утримання та наданням корисності), 2) інтегрованого обслуговування споживачів (стосується підвищенням ролі роздрібного продавця у процесі задоволення потреби споживача) [4, с.494-499].

Подальший розвиток цієї проблеми можна побачити у праці [5, с.72-83], де обґрунтовуються результати застосування сучасних інвестиційно-інноваційних механізмів модернізації торговельного процесу. Вони стосуються зокрема використання таких інноваційних рішень, як: біометричні системи оплати товарів; сенсорні екрани в торгових залах; «розумні» візки; 3D сканери; спільні Інтернет-сайти для розвитку товарів; інтерактивні дзеркала; використання мобільних телефонів для розміщення та отримання замовлень; голографічні помічники продавця; Інтернет-співтовариства та ін.

Представимо результати теоретичного узагальнення інвестиційно-інноваційних механізмів модернізації сфери товарного обігу в таблиці.

Інвестиційно-інноваційні механізми модернізації сфери товарного обігу (запропоновано автором)

Інструменти (заходи)		Цільові орієнтири модернізації
Методи управління	Інституційно-правові	Забезпечення системного планового просторово-структурного розвитку та конкурентоспроможності мережі об'єктів торгівлі та її інфраструктури, підвищення соціально-економічної ефективності внутрішньої торгівлі
	Економічні	
	Прийняття та реалізація державних, регіональних та галузевих програм модернізації сфери товарного обігу	Посилення мотивації персоналу та акціонерів до системної і постійної модернізації підприємств торгівлі та її інфраструктури; покращення фінансового забезпечення реалізації інвестиційно-інноваційних проектів шляхом використання раціональних форм франчайзингу, лізингу, факторингу, форфейтингу, переміщення капіталу у високотехнологічні сегменти та формування передумов сталої реалізації інноваційної моделі розвитку сфери товарного обігу
	Запровадження законодавчих стимулів активізації інноваційно-інвестиційних процесів	
	Пільгове оподаткування обороту науково-технічних товарів та фінансово-кредитного сприяння інвестиціям в інноваційну сферу	
Бюджетне фінансування (пільгове кредитування) підприємств, які здійснюють наукові розробки та готують кадри		
Безоплатна або передача на пільгових умовах інноваційно активним підприємствам державного майна та земельних ділянок		
Створення ринкового механізму мотивації до активізації фінансово-кредитної діяльності комерційних банків та інших фінансових інституцій		
Спрощення дозвільних процедур та удосконалення регуляторної політики		

Інструменти (заходи)		Цільові орієнтири модернізації
Організаційно-технологічні	Створення науково-технічних зон спеціального режиму інвестиційно-інноваційної діяльності	Зменшення трансакційних витрат в процесах інвестиційної та інноваційної діяльності; удосконалення інфраструктури, що забезпечує приплив інвестицій в інноваційну модернізацію сфери товарообігу; об'єднання та більш раціональне використання факторів виробництва; підвищення ефективності управління торгово-технологічним процесом шляхом впровадження логістично-інформаційних систем
	Сприяння створенню кластерних та інших інтеграційних форм співробітництва за участю торговельних підприємств, мереж, фінансово-кредитних інституцій, науково-дослідних установ та організацій	
	Надання фінансово-організаційної підтримки лізинговим та факторинговим компаніям	
	Розвиток електронної торгівлі, електронних інформаційно-аналітичних засобів управління торгово-технологічним процесом	
Соціально-психологічні	Формування сприятливого фахово-психологічного для інновацій середовища	Покращення інвестиційного та інноваційного середовища в торгівлі з подальшим підвищення ділової активності, а також керування збільшенням обсягів іноземних інвестицій
	Проведення роз'яснювальної роботи щодо переваг впровадження інноваційних розробок на підприємствах роздрібно торгівлі, пошуку оптимальних форм та джерел інвестування проєктів з модернізації	

Висновки. Очевидно, що важливе значення при стимулюванні та реалізації інвестиційно-інноваційних механізмів модернізації сфери товарного обігу варто відвести системному підходу. Йдеться про комплексне використання вказаних методів та інструментів за для досягнення окреслених цільових орієнтирів. Крім того, варто враховувати, що позитивний ефект модернізації аналізованої сфери має стосуватися всіх суб'єктів соціально-економічної системи – держави, громадянського суспільства, галузі, економічних агентів, особи. Це, своєю чергою, можливо лише на засадах плановості процесів модернізації та шляхом створення адекватного сприятливого для цього підприємницького середовища у сфері торгівлі та її інфраструктури.

Список використаної літератури

1. *Этатистские модели модернизации // Отв. ред. д.философ.н. В. Н. Шевченко. – М.: ИФРАН, 2002. – 154 с.*
2. *Анопій В.В. Структурна перебудова сфери товарного обігу // Економічна теорія: сучасні проблеми розвитку сфери товарного обігу: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Тези доповідей (24-25 жовтня 2002р.) / Відп. ред. В.Д. Лагутін: у 2 ч. – К., 2002. – ч. 1. – С. 21-22.*
3. *Алимарин С. И. Социальная эволюция и идеология // Официальный Интернет-ресурс Московской организации литераторов. Режим доступа: http://moljane.narod.ru/Journal/03_1_mol/03_1_content.html.*
4. *Развитие внутренней торговли: Украина, Россия, Беларусь [Текст] : Монография / под ред. А. А. Шубина, А. А. Садекова. – Донецк: ДонНУЭТ, 2009. – 550 с.*
5. *Трансформаційні процеси в торгівлі України в умовах інтернаціоналізації : Монографія / [Л. О. Лігоненко, Г. М. Богославець, Г. Л. Піратовський та ін.]; за ред. Л. О. Лігоненко. – К: КНТЕУ, 2009. – 334 с.*